

compost, *Vall-cebollera*, a l'alt Aragó: *La Garcipollera*, afl. esq. del riu *Aragón*, un poc aigües amunt de Jaca, lleu alteració de *Var-cipollera*, amb el conegut tractament LL > r propi de certes valls aragoneses, igual al tractament aranès i gascó (*E.T.C. I*, 132.133, 142-143, i *PVArGc.*); i amb la conservació de la sorda -P- de CEPULLA, normal a l'alt Aragó; justament allí a la vora es troba també el nom de pda. *El Cebollar*, pda. del terme de *Limás de Broto* (XVIII, 1), equivalent dels *Cebollars* ja citats de *Nyer*. Vaig fer enquesta l'any 1966 als pobles de *Bescós*, *Villanovilla* i *Yosa* de *La garθipoléra* (I, pp. 134-139, 139-141, 146-7, 150-151).

δ) k

VALLCEBRE

Poble de l'alt Berguedà, enclòs en l'encinglerada vall d'aquest nom, una dotzena de k. al Nord de Berga, uns 6 al Sud de Guardiola-Bagà.

PRON. LOCAL: *baʃɛbrə*, a Puig-reig, 1931; en l'exc. 187 a. 1932; per les muntanyes de Saldes, vaig oir igual a alguns, però més aviat *bəʃɛbrə* (a la Font del Pi, etc.). També *bəʃɛbrə* en l'enq. feta en aquest poble i vall (XXXVIII, 95-106), també, però, *riu de baʃɛbrə* (XXXVIII, 97.23). *Gentilici*: *vallcebresos*, anotat de Cercs per J. A. Codina en l'enq. que hi féu per a l'*Onom.*, 1954, 14.19.

MENC. ANT. 839: «Parochia --- *Balcebre*» (Acta. C. SdUrg., ed. PPujol, n. 215); 973: «eccle. Sancti Clementis in monte *Balcebre*» (Balari, *Orig.* 77); 1019: *Balsebra* (cit. amb St. Llorenç de Morunys, *Cart. Tavernoles*, p. 58); 1042: «eccle. Sti. Clementis in Monte *Valcebre*» (SerraV., *Pinós Mtpl.* III, 285-7); 1061: *Balcebre* (MiretS., *Ant. Doc. Ll. cat.*, p. 11); 1068: *Balcebre* (cit. junt amb *Bagà*) (SerraV., o. c. III, 105); 1163: *Balcebre* (SerraV., *Pinós Mtpl.* I, 45); 1170: «--- monte de *Palmera* et de *Cija* (S^a d'Ensija) --- Hominius de *Salzes* --- afr. Or.: in collum *Balcebres*, Mer. ad term. de *Peguera*, Occ. *Fraucmir... Espada* (L'Espà) --- usque ad *Sacetmua* --- *Sa. de Palomera* --- et tornat usque ad collum *Balcebres*» (MiretS., *Templ.* 152; CCandi, *Mi.Hi.Ca.* I, 59); 1175: «Parr. Sti. Clementis de *Valcebre* --- de *Balcebre*» (SerraV. o. c. III, 109); 1194: *Balceber* (MiretS., *Ant. Doc., Ll. C.* p. 14); 1197: *Sanctae Mariae de Ballcebre* (SerraV. o. c. III, 25ss.); 1224: *Bernardi de Valsebre* (*InvLC*, s. v. *vall*); 1255: *Baucebre* (SerraV. o. c. I, 413); 1256: A. de *Baucebra* (SerraV. o. c. III, 335); 1276: *Balcebre* (Soldevila, *Pere el Gran*, III, p. 476); 1315: *Balcebra* (*CoDoACA*, XII, 133); 1311: es distingeix «Santa Maria de V. = *Vallcebre Sobirā*, de St. Julià de V. = V. *sotirā*, mentre que St. Climent de V., s'aplica a la *Torre de Foix*, casal dels cavallers de Foix, que la dominaren més tardanament (SerraV., *P. i M.* III, 285ss.): 1331: «Petri de *Valcebre* sacrista monasterii *Celsonā*»

(*Hinojosa Reg. Sen. Cat.* p. 257); 1359: «Pquia. de *Velcebre*» (*CoDoACA* XII, 66), i «perroquia Ferrens de *Balcebre* de *Cerchs*». (id. ib., p. 8).

En conclusió hi ha unanimitat, quasi total de la grafia *Balcebre* en una vintena de mencions dels SS. IX-XIII, en alguns casos amb -s- en lloc de ç, i algun cas escadusser de -a (que és igual en cat. or.); les formes amb V (amb un parell d'excepcions només, i menys autoritzades) no comencen fins al S. XIV, per una contaminació del mot *vall*, inevitable, consistint el lloc en una vall. Com que tota la vall, però, està enronxada de cingleres, és evident, doncs, que es tracta d'un compost de *balç* 'timba, cingle', ll. BALTEUM, 'esglaió vertical, tallat'.

El contorn d'aquest clos de cingleres està tot ell esqueixalat, amb diversos portells molt estrets: anomenem entre ells l'ESQUERD d'*Aubench*, el Tossal de FORCATS, el Tossalet sobre el Pla de Pasqual, que consten en les afrontacions del doc. de 1541, p.p. SerraV. (o. c. III, 123); per l'*esquerd d'Aubench*, hi consta que s'escola el Torrent o *Riu Balcebre* (anotat supra), i més avall passa per l'*Esqueix del Comellar* de Martorell» (141), des d'allí salta el riu pel torrent, que d'allí en avall pren nom de *Torrent Bullidor* o *Torrent Tèrbol*, per la terra que escarbota i arrossega; pot ser el mateix que el que C.A. Torras (*Berg.*), anomena *Torrent de Forat Negre*, el que segons el pla adjunt a la seva guia separa la clotada de Vallcebre de l'agegantada Serra d'Ensija.

El mot que es combina amb *balç*, al·ludeix justament a aqueixa esqueixalada. SĒPAR, -ĀRIS 'separat, distint', conservat en romànic, en parlars dels Abuzzi i de Sicília, i en francès antic (*REW*), i així mateix en el gall. *enxebre* 'distingit' (>EX-SĒPĀRE), com he provat detingudament en el *DECH*. *Balcebre* vingué, doncs, de BALTEUM SĒPĀREM, tal com *Balsareny* ve de BALTEUM ARENĒUM 'estimball sorrenc'. En combinar-se la ç de *balç* amb la s- de SĒPAR, predominà generalment l'africada, però també algun cop la s com en les grafies de 1019, 1224 i alguna altra.

Hi ha alguns altres noms de tal origen en la nostra toponímia. *Baʃɛbrə*, casal antic, en el te. de Castelltallat (agre. a St. Mateu de Bages), anotat allí mateix, 1928 (exc. 128), nom que pot al·ludir a la mateixa timba que devia donar el nom de *Castell-tallat*. *Mas de(n) Balcebre* en el te. de Valls, ja doc. amb aquesta grafia l'a. 1430 (*BDLC* x, 9). Guiamó *Gualzebre*, nom d'un propietari dins el vast terme de Morella (Capbreu Millian, a. 1443, f° 74r.) on hi deu haver alteració de *Balcebre*, per contaminació de la G- del prenom *Guiamó*, o de la de *gual*.

En els arts. dedicats a *La Badella* santuari del terme de Cercs, i al poble veí *La Baells*, conjecturo per a la variant *L'Esdbella*, un creuament entre aquests dos noms i el nostre BALTEUM SĒPĀREM.